mai fost și alții. Grecii, cu siguranță, grecii clasici. Presupun că și romanii. Au mai fost clasicii francezi. Mai ales tragicii, Corneille și Racine. Și, bineînțeles, Bossuet. Toți clasicii francezi care aveau măreție. *Ca, c'est toujours mon goût* (acesta e gustul meu). Străini? (ca și cum grecii și romanii ar fi fost pentru el francezi). Da, au fost și Goethe și Shakespeare. Shakespeare, ce măreție, ce putere!"

Ajuns în acest punct al interesantei convorbiri, i-am amintit ce mi se spusese despre Bergson, filosoful care fusese un prieten bun al tatălui său și pe care de Gaulle îl cunoscuse în tinerețe. Mi-a răspuns: „Nu, nu era un prieten, dar era mare. Da, desigur, și Bergson. Și înaintea lui, Auguste Comte. Mulți oameni, da, mulți. Iar din istoria noastră, Clovis, Carol cel Mare, Ioana d'Arc, Charles VII, Henri IV. Adevărații oameni de stat, oameni care au făcut ceva. Napoleon, bineînțeles. Iar printre cei care trăiesc - ori care au trăit pe vremea mea - Poincaré și Clemenceau".

În notele mele, consemnasem: „Nu-l puteam întrerupe în subiectul acesta. Se lăsa purtat de visul lui, pierdut în gînduri într-un mod emoționant, cu privirea fixată spre grădina de la Elysée, în acea zi caldă și umedă de iarnă, în care lumea întreagă vorbea de agonia Franței și de eventualitatea iminentă a unui dezastru (datorită insurecției O.A.S.)" Iar de Gaulle continua să vorbească:

„Din America, marii voștri președinți. Jefferson. Mai ales Jefferson. Apoi, a fost Washington, un foarte mare om. Am o mare admirație pentru el. Printre contemporanii mei? Theodore Roosevelt. Era un om brav, care nu ezita niciodată. Admit că nutresc admirație pentru Franklin Roosevelt, cu toate diferendele noastre".

„Englezi? Dintre englezi, Churchill a fost, cu siguranță, un mare om. Germani? Bismark a fost un adevărat om de stat. A făcut mult rău Franței, dar nu se poate uita că a fost un adevărat om de stat, că a făcut ceva. Hitler? Hitler, nu. Hitler, nu! Datorită crimelor sale. Pentru crimele sale îl resping".

Am mai revenit o dată (31 ianuarie 1963) asupra lui Bergson, a cărui teorie a intuiției îl influențase atît de vizibil. Mi-a spus: „Bergson nu era un prieten al tatălui meu, dar tatăl meu îl admira enorm. Și îl cunoștea pe Bergson, pe care l-am văzut și eu în tinerețe și pe care l-am admirat profund. De fapt, m-a influențat mult pentru că m-a făcut să înțeleg filosofia acțiunii. Bergson a expus rolul inteligenței, al analizei. A văzut cît de mult era necesar să analizezi problemele pentru a căuta adevărul. Dar intelectul singur nu poate acționa. Un om inteligent nu devine, automat, un om de acțiune. De asemenea, instinctul e important. Instinctul, plus impulsul. Dar impulsul nu e suficient pentru a fi baza acțiunii. E nevoie de amîndouă, de intelect și de impuls. Bergson mi-a arătat că acțiunea provine din combinarea, din aplicarea combinată a inteligenței și instinctului. Toată viața am fost conștient de importanța esențială a acestei explicații. Intelectul nu poate produce acțiunea și impulsul poate produce nebunii dacă e singurul care servește de ghid, fie în politică, fie în probleme militare. Cele două trebuie să fie legate, aceasta e teoria intuiției. Marii oameni au, în același timp, inteligență și impuls. Creierul servește drept frînă impulsului emotiv. Creierul domină impulsul; dar trebuie să existe impuls și capacitate de acțiune pentru a nu fi paralizat de frîna creierului. Bergson m-a condus pînă aici în toată viața mea".

„Dar veți fi de acord, desigur, cu mine că filosofia n-a schimbat niciodată oamenii. Filosofia îi ajută să se exprime mai bine și să înțeleagă mai bine, dar nici un om n-a fost *creat* filosof".

Toată viața sa, de Gaulle a fost preocupat de impactul Istoriei asupra personalităților individuale, a lucrat cu grijă pentru a și-o forma pe a sa, în așa fel încît să obțină maximum de efect cînd va veni timpul. Felul în care îi judeca pe contemporani era întotdeauna fascinant și mi-a mărturisit cu franchețe opinia asupra a numeroși conducători din lume.

L-am întrebat dacă „oameni mari" au existat în timpul său. Da, mi-a răspuns. Dar a revenit, apoi, la teoria sa: nu mai există giganți.

Churchill:

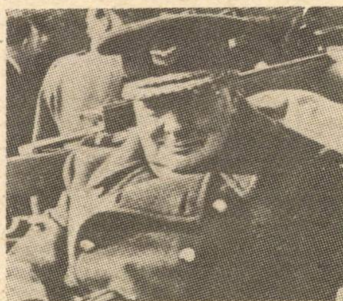
Londra, 19 mai 1955

În această seară am trăit ceva fascinant și foarte emoționant. L-am însoțit pe bătrînul Churchill în ceea ce va fi aproape sigur ultima sa campanie electorală.[10] Am fost frapat de asemănarea care există între problemele despre care a vorbit în această seară și cele pe care le-a evocat în 1899, la Oldham, prima oară cînd s-a prezentat la o alegere.

Am plecat mai întîi la East Walthamstow, apoi ne-am îndreptat spre Chigwell, unde bătrînul a vorbit într-o școală de fete. Trebuie să mărturisesc că a fost extraordinar. A ținut două discursuri de aproape patruzeci de minute fiecare și, de fiecare dată, s-a încălzit. Ca un bun artist, a dat totul publicului pe care îl privea pe deasupra ochelarilor săi arhaici, cu lentilele în semilună: cînd bombănea, cînd era

Winston Churchill în ultimii săi ani...

...și într-o imagine celebră, din timpul războiului

10. Sir Winston Leonard Spencer Churchill (1874—1965) a fost premier în 1940—45 și 1951—55 și lider al Partidului Conservator între 1940—55; a continuat să rămînă membru al Parlamentului și după ce nu a mai fost prim-ministru.

PORTRETE

mulţumit de el, decis, surîzător, sentimental. Se juca cu lanţul greu de aur şi ceasul de pe vremea regelui Edward. A scuturat din cap pentru a spune „nu", cînd a fost prezentat drept „cel mai mare englez al tuturor timpurilor".

A vorbit cu o voce răsunătoare, grea, privindu-şi cu o anume mîndrie pîntecul rotund. Avea cîteva note în mînă, dar se lăsa purtat de improvizaţii entuziaste, demne de un om care ar fi avut jumătate din vîrsta sa. N-a spus decît platitudini, dar le-a spus mai bine decît oricine altcineva.

Avea optzeci de ani.

Londra, 10 iulie 1956

Astăzi am avut o experienţă minunată, emoţionantă: am petrecut cinci ore cu bătrînul ministru Churchill, la ţară, la proprietatea sa de la Chartwell. Am prînzit cu el, doamna Churchill şi un tînăr, Anthony Montague Browne, pe care Foreign Office-ul i l-a pus la dispoziţie, să-l ţină la curent cu problemele externe: îi arată lui Churchill anumite telegrame şi îl pune la curent cu informaţiile care îi permit să înţeleagă motivele anumitor decizii guvernamentale.

După dejun, Lady Churchill a dispărut şi, vreme de trei ore, am rămas cu Winston, singur sau în compania tînărului Montague Browne, fumînd şi conversînd, în timp ce Churchill ne citea pasaje dintr-una din cărţile sale. Ne-am plimbat pe proprietatea sa, el şi-a admirat animalele, grădinile şi şi-a hrănit peştişorii roşii. Era încîntat de un mic eleşteu în care trăiesc crapi bătrîni de douăzeci şi cinci de ani. Mi-a produs o mare impresie de curtoazie şi gentileţe. S-a arătat generos faţă de toate personajele istorice despre care am discutat. În afară de Hitler. A insistat să se ridice şi s-o însoţească şovăitor pe Lady Churchill pînă la parter. A ridicat paharul cu vin să-şi salute soţia, aflată la celălalt capăt al mesei, pentru un toast intim.

Chartwell este o mare clădire din cărămidă, cu numeroase colţuri şi colţişoare, ridicată pe malul unei văi frumoase din Kent. Scrutînd ceaţa acelei zile cenuşii, Churchill a murmurat de mai multe ori că e păcat că nu pot admira o vedere minunată, „întreaga cîmpie împădurită din Kent". Cînd i-am spus că, prin ceaţa aceea, ne puteam crede la o milă de mare, a zis: „Slavă cerului că nu! Şi aşa, insula noastră e destul de mică". Deasupra casei flutura drapelul particular al lui Churchill, paznicul celor „cinci porţi". La sosire m-a primit tînărul diplomat. Am observat la intrare şiruri de picturi. Churchill mi-a arătat una pictată de un prizonier de război al Marinei regale, în timpul primului război mondial. Pe o masă din vestibul se aflau mici statuete de bronz ale cailor săi de curse.

Apoi, bătrînul şi-a făcut intrarea. Îşi îmbrăcase „costumul de sirenă", un fel de „haină de luptă" din flanel bleumarin, cu uşoare dungi cenuşii, închis în faţă cu un fermoar. Încălţase pantofi negri, tot cu fermoar, şi avea o cămaşă de mătase, cum purtau artiştii francezi din secolul al XIX-lea, cu gulerul terminîndu-se în vîrfuri ascuţite de cîte douăzeci de centimetri, atîrnînd peste haină, exact ca un şcolar îmbrăcat de duminică.

La început a fost destul de amorţit; nu reuşea să urmărească discuţia, nu-şi folosea aparatul acustic, părea să nu înţeleagă nimic. Soţia trebuia să-i repete unele fraze, aproape că i le traducea, iar el, prăbuşit greoi în fotoliu, absent, apatic, privea drept în faţă cu un aer posomorît şi ochii roşi plini de urdori. Lady Churchill încerca să înveselească discuţia adresîndu-i-se doar în momentele în care părea ofensat că e ţinut de o parte. În mod vizibil, îi era foame şi nu se gîndea decît la masă.

Cînd ne-am ridicat, în ciuda umoarei şi vîrstei sale, mi-a cedat, curtenitor, trecerea. A luat ascensorul minuscul şi foarte lent pe care i-l oferise Lordul Beaverbrook, în vreme ce noi am urcat spre primul etaj pe scara de stejar cu treptele crăpate. Holul, care preceda sufrageria, era decorat cu tablouri ale lui Churchill: cea mai mare parte dintre ele evocau scene mediteraneene; unele erau foarte bune.

A băut trei pahare de vin, două de porto, două de coniac şi două ceşti de cafea. Cînd, în sfîrşit, a trecut la ţigări (enormele sale trabucuri negre), a părut mirat că-l refuz. Fumînd, în vreme ce vinurile, coniacul şi cafeaua circulau prin el, a început să reînvie. Pînă atunci, conversaţia fusese penibilă. Rămăsese pe jumătate adormit, cu ochii ficşi şi puţin avizi, cu aerul unui copil rozuliu înfometat şi deloc interesat de discuţie.

Am vorbit despre multe subiecte. După ce Lady Churchill s-a retras, am mers în salon. Churchill s-a prăbuşit într-un fotoliu, cu costumul plin de cenuşa trabucului, dar s-a trezit dintr-o dată. Nu mai aveam în faţă umbra unei mari personalităţi de o impecabilă curtoazie, ci vechea sa flacără şi înţelepciunea sa reîncepeau deodată să-şi arate sclipirea.

Şi-a pus ochelarii, a deschis volumul al şaselea din Memoriile sale şi ne-a citit mai multe pagini, vreme de peste o oră, comentîndu-le. Apoi ne-a propus să ne plimbăm puţin. Punîndu-şi pe cap o pălărie veche, dar refuzînd pardesiul (mai tîrziu îl va accepta de bună voie) şi-a luat unul din numeroasele sale bastoane, şi am ieşit; înainta cu un pas energic, dar şovăitor, încît mă temeam pentru el. A apărut de undeva un bărbat, un paznic sau un infirmier. Dar nimeni nu s-a oferit să-l ajute şi am început să mergem pe pantele destul de incomode, cu bolovani inegali. Am traversat o peluză, am escaladat alte pante, am ajuns, în cele din urmă, prin grădina cu trandafiri, la pavilionul lui Marlborough. („Eu l-am construit, iar nepotul meu, Jack Churchill, a pictat această fermecătoare friză cu lupta de la Blenheim[11] şi la fel şi portretele din cele patru colţuri"). Dincolo de un gard viu, am ieşit într-un teren de crichet şi, după cîteva clipe de odihnă în care a stat pe un mic zid de cărămizi, am revenit în holul casei, unde am vorbit despre strămoşii săi americani şi caii săi de curse.

Pielea îi era de un roz uimitor. Mîinile, extrem de delicate, n-aveau nimic puternic, mare, groaznic, iar vîrsta nu-şi lăsase urma pe ele, cum te-ai fi aşteptat. Ochii îi erau injectaţi, dar binevoitori. Vederea îi era bună: era puţin presbit, dar citea perfect cu ochelari.

Mi-a propus să semnez în cartea invitaţilor. Dar, mai înainte de a merge s-o caut, uitase, şi a început să vorbească despre altceva. Vîrsta şi oboseala îl cuprindeau din nou. S-a ridicat să-şi ia rămas bun. În picioare în faţa uşii, cu un

11. Lupta de la Blenheim a avut loc la 13 august 1704, în timpul războiului pentru succesiunea la tronul Spaniei, între englezi şi austrieci, pe de o parte, şi francezi şi bavarezi, pe de altă parte. În această luptă, ducele de Marlborough a obţinut una din marile sale victorii.

aer grav, mi-a strîns mîna repetînd „La revedere, la revedere", și a rămas în fața casei, agitînd mîna, pînă ce mașina care mă purta a dispărut.

Dar lucrul cel mai interesant din acea zi și care mi-a rămas în memorie cel mai mult, a fost discuția în timpul căreia Churchill a vorbit despre situația din lume și despre cum ar fi putut ea fi dacă i s-ar fi urmat sfaturile. Mi-a citit din volumul șase al Memoriilor, de la pagina 522 și 527, din capitolul XXXVI, comentînd și privindu-mă lugubru pe deasupra ochelarilor. Am vorbit despre Uniunea Sovietică, Tito („Un mare om: dur, inteligent, capabil"), Orientul Mijlociu, America. America va trebui să-și reglementeze problema negrilor. „La o adică, nu puteți digera ca și cum n-ar fi douăzeci de milioane de negri". Nu-i antiamericanism în ce spun, a declarat el.

Pentru a rezuma, lucrul care m-a frapat cel mai mult este că am vorbit o zi întreagă cu acest bătrîn amabil care văzuse dervișii atacîndu-l pe Kitchener la Omdurman.[12] Am avut extraordinara impresie că asist la trezirea sa, la o totală revenire, ca apoi să-l văd, obosit de acest efort, de plimbare și de lungă lectură, clătinîndu-se și stingîndu-se. Era ca și cum aș fi privit un puternic bec electric în timpul unei pane de curent: roșeața imperceptibilă a filamentului, aprinderea, strălucirea luminii; apoi, după orbirea produsă de strălucire, lumina a clipit din nou, a revenit filamentul înroșit de la început, apoi nimic.

Montgomery:

Londra, 22 martie 1963

Astăzi am mers cu mașina la Alton, în Hampshire, să-l vizitez pe mareșalul Lord Montgomery.[13]. Locuiește la Isington Mill, o casă mică de țară. A fost o zi interesantă și, pe alocuri, emoționantă. E un loc cu adevărat simplu și modest. Revenind la Londra, am trecut din întîmplare prin fața lui Aspley House, un conac enorm, aproape un palat, care dă în Piccadilly, pe care englezii, recunoscători, l-au oferit ducelui de Wellington, după războaiele napoleoniene. Mă temeam că Montgomery nu se bucură de asemenea avantaje. Deși, indiferent ce se crede despre el, este, cu certitudine, generalul englez cel mai celebru de la Wellington încoace.

Feldmareșalul Montgomery, înconjurat de amintiri din campaniile pe care le-a condus

Montgomery în anii de glorie

Chiar lîngă Isington Mill se ridică o casă mai luxoasă, încît m-am îndreptat la început într-acolo. O cameristă mi-a spus că greșisem. Am mers, după aceea, la căsuță. Un servitor tînăr, în pulovăr, lucra în garaj. Soneria nu funcționa. În cele din urmă, servitorul m-a dus în casă și Monty m-a întîmpinat.

Purta și el un pulovăr tricotat, bleumarin, iar deasupra, un bluzon de piele descheiat. Am traversat sufrageria și am mers în biroul său de la etaj. Sufrageria era încăperea cea mai importantă a casei, cu cîteva piese de argintărie, fără îndoială cadouri. Era decorată cu picturi proaste în ulei, între care patru mari portrete ale lui, în picioare.

Biroul era de o curățenie riguroasă, simplu, fără gust, cu mobile hidoase, dar destul de confortabile și o cantitate formidabilă de bibelouri. Totul era admirabil aranjat, chiar și masa de lucru. Nu avea un birou, și presupun că, atunci cînd scria o carte, editorul său îi împrumuta unul.

Încăperea era plină de o extraordinară mulțime de amintiri, toate suspendate cu meticulozitate în puncte matematic echidistante sau plasate în lungul pervazului interior al ferestrelor sau deasupra șemineului. În această casă, singura ființă vie, în afara lui Monty, era o papagaliță albastră somnolentă, alături de un fals tovarăș, din celuloid, într-o colivie care arăta îngrozitor. Mai erau vreo douăzeci de cărți pe o etajeră, lîngă birou, și îmi imaginez că asta era toată biblioteca lui. Printre cărți, am observat *Burke's Peerage* (almanahul nobiliar) și *Who's Who*-ul din 1963. Nu m-am putut împiedica să-mi închipui că bătrînul original adoarme citindu-le seara, după cina sa obișnuită – o bucată de carne de oaie.

Am mai văzut cîteva fotografii

12. Horatio Herbert Kitchener, feldmareșal britanic (1850—1916). Intrat în armata egipteană (Egiptul aparținea influenței britanice), a organizat-o și i-a înfrînt pe dervișii ridicați împotrivă (armata mahdistă) la Omdurman, în 1898. În septembrie acel an, întîlnirea corpului expediționar condus de el cu trupele franceze a provocat „incidentul de la Fashoda", care a creat o tensiune în relațiile anglo-franceze. După Omdurman, Sudanul a fost cucerit de englezi. Ulterior, Kitchener a condus, un timp, armata din India, apoi s-a întors în Egipt. A comandat forțele engleze în războiul anglo-bur (1899—1902). Ministru de război în 1914, a murit pe o navă scufundată în drum spre Rusia.

13. Sir Bernard Law Montgomery, mareșal britanic (1887—1976), comandant de divizie în Franța, în 1939—40, reușește să-și îmbarce divizia după dezastrul de la Dunkerque. În 1942, este numit în fruntea armatei a VIII-a din Egipt, calitate în care îl învinge pe Rommel la El-Almein. Participă la campaniile din Sicilia și Italia, apoi e chemat la Londra, în 1944, și preia comanda forțelor terestre de debarcare în Normandia. Ajunge, în 1946, șef al statului major imperial britanic.

PORTRETE

ale regelui George al VI-lea, cu dedicații, mereu alături de el; alte fotografii, tot cu dedicații, aparțineau lui Tito, Churchill, Mountbatten, reginei Elisabeta, Nehru, Truman, Eisenhower, Smuts, prințesei Margareta. Churchill scrisese pe fotografia sa: „Lui Monty. Epocă dură. Conflict grav. Șef învingător! Winston S. Churchill, 1946". Printre picturile proaste în ulei, am văzut una a lui Churchill și o alta a mareșalului Alexander.

Cît despre bibelouri, erau extraordinare: cîteva reproduceri, format carte poștală, a unor subiecte religioase, erau așezate deasupra șemineului de lemn - un cămin în care ardeau cărbuni brichetă -, alături de o reproducere miniatură, sclipitoare, în argint, a unui tanc, fără să mai pun la socoteală dopul de sticlă bavareză și o stupidă plachetă de cupru care îl numea pe Monty membru onorific al clubului presei din vestul canadian.

S-a așezat pe sofaua din fața șemineului. E un om suficient, dur, cu picioarele pe pămînt, intolerant, ignorant, de o vanitate incredibilă. Chipul îi e obstinat și posomorît, dar pare să fie într-o formă perfectă pentru un bărbat de vîrsta sa. Nu are un gram de grăsime în plus, iar ochii reci și albaștri strălucesc de sănătate. Nu-mi place. Mă gîndesc că dovada supremă a talentului său militar este că proprii săi soldați nu l-au împușcat pe la spate. Crede că are răspuns la toate, fie că este vorba de chestiuni militare, politice, psihologice, dă răspunsuri scurte în care folosește cuvintele saxone cele mai simple.

L-am întrebat ce credea despre ideea unei forțe multilaterale a NATO. „Idioțenie. Absolut idioțenie. Imaginați-vă un vapor cu un echipaj, o treime belgieni, o alta portughezi, o alta danezi. Nu merge! Nu merge! Veți putea trece de bariera limbii? Politic, ideea poate părea bună, dar, militar, e o inepție. Fiecare popor luptă într-un fel diferit. Știu asta. Am comandat tot felul de naționalități. Chestia asta a făcut să eșueze armata europeană. Trebuie să-ți ții oamenii în unități naționale, sub control național. Poate poți topi aceste unități într-o mașină de luptă. Depinde. Politicienii nu înțeleg nimic din lucrurile astea. Politicienii n-au luptat niciodată sau n-au comandat trupe care au luptat. N-au avut vreodată comanda. Uite, nu veți putea îmbarca pe același vas nici măcar britanici și americani. Sînt diferiți. Cine crede că britanicii și americanii se aseamănă e un prost. Marinarii noștri depun jurămînt față de regină; ai voștri față de președinte; avem tipuri de disciplină diferite. Nu există oameni mai diferiți decît britanicii și americanii. I-am comandat și pe unii, și pe alții. O știu. N-ar trebui să fii tentat să-i amesteci în aceeași cutie de prestidigitator".

Trebuie Marea Britanie să-și păstreze forța sa de disuasiune independentă? Răspuns scurt: „Da, evident. Francezii o vor avea, curînd, pe a lor. Nu poți avea o Anglie care să n-o aibă. Să depindă Marea Britanie, în întregime, de Statele Unite? Ar fi ridicol. Politica se schimbă; oamenii se schimbă, popoarele se schimbă. Nu putem risca. Sînt contra dependenței noastre totale față de Statele Unite".

Discutînd despre NATO și forțele militare, Montgomery se situează pe o poziție conservatoare și de forță. Dar afirmă la un moment dat:

„Nu va fi pace, o pace durabilă, pînă cînd forțele armate ale fiecărei țări nu se vor retrage în frontierele lor... Lăsați-i pe germani în țara lor. Trimiteți-i pe americani în America, pe canadieni în Canada și pe britanici în Marea Britanie. Atunci, veți putea face ceva. Mai e un lucru: nu veți putea furniza vest-germanilor o armă nucleară, oricare ar fi ea. În momentul în care o veți face, fără îndoială rușii vor începe războiul".

Mai tîrziu mi-a spus:

„Eisenhower nu-mi mai vorbește (după ce Monty și-a publicat Memoriile). Am spus lucruri foarte bune despre Ike. Dar am publicat întreaga noastră corespondență asupra campaniei din Normandia. I-am spus atunci lui Ike că va trebui să-l retragă pe Patton din aripa dreaptă și să dea germanilor o lovitură zdrobitoare în 1944, dacă nu dorește ca războiul să se prelungească pînă în primăvara următoare. Dar Ike nu mi-a urmat sfatul. A pierdut mulți soldați. Optzeci de mii de tineri americani numai în Ardeni. Un idiot, Ike ăsta. Nu înțeleg de ce s-a supărat. El e cel care a scris prima carte de după război: «Cruciadă în Europa». A spus lucruri deloc plăcute despre Alan Brooke[14] și despre mine. Atunci n-am făcut nimic. Îmi este egal".

Apoi Monty a adăugat:

„Îl cunosc bine pe de Gaulle. Are pe deplin dreptate să evite dominarea unui bloc anglo-saxon. Dacă Marea Britanie se încorporează în Europa prin intermediul Pieței comune, Statele Unite vor trage sforile. Aceasta va distruge orice șansă de acord cu Uniunea Sovietică. Iar de Gaulle vrea un acord. Are pe deplin dreptate. El i-a redat Franței sufletul. I-a eliminat pe politicienii inutili. A clarificat situația.

Puteți să nu fiți de acord cu mine. Dar știți ce gîndesc. Și am dreptate".

Lech, Austria, 3 ianuarie 1958

Am petrecut patru zile la Cannobio, pe lacul Garde, din Italia de Nord, la André de Staercke, ambasadorul Belgiei pe lîngă NATO, împreună cu soții Norstad.

La Cannobio, Larry Norstad mi-a făcut, oral, un portret al lui Montgomery: un bărbat solitar, dificil. L-au mutat din castelul pe care guvernul francez i-l împrumutase ani întregi și, acum, ocupă Palatul Trianon, la Versailles. În fiecare seară are aceeași cină: cotlete de berbec. Cel mai adesea mănîncă singur, dar i se întîmplă să-și invite și vreunul din adjuncți. Singurul lucru pe care îl face acum Monty la SHAPE[15] este să conducă exercițiul anual al Postului de Comandă *(Command Poste Exercise)*.

Al Gruenther a avut, pe cînd era general comandant șef (al SHAPE), multe necazuri cu Monty, care se plimba oriunde făcînd declarații idioate. Nu-i deloc la curent cu ce se petrece și nu înțelege că declarațiile sale publice sînt în totală contradicție cu politica SHAPE. Gruenther voia să-i trimită într-o zi o notă severă, dar i-a arătat-o mai întîi lui Norstad, care l-a sfătuit să îndulcească tonul. Chiar și așa, la primirea noii versiuni, bătrînul Monty a izbucnit în lacrimi.

---

14. Alan Francis Brooke, mareșal britanic. S-a distins în unele acțiuni în timpul războiului. În 1943, a fost șef al statului major imperial.

15. SHAPE — abreviere de la „Supreme Headquarters Allied Powers Europe" (cartierele generale supreme ale forțelor aliate în Europa — de vest). Sediul: Chièvres-Casteau, Belgia.

Paris, 13 mai 1963

Ieri au prînzit cu ducele de Windsor și Dixon, ambasadorul Marii Britanii. Ducele e de părere că Montgomery e un bărbat fără valoare, insignifiant, dezagreabil, dar un bun general. Îl cunoscuse chiar înainte de sfîrșitul „războiului ciudat" din 1940. Monty comanda o divizie. S-a așezat alături de el la un prînz și l-a întrebat: „Generale, ce spuneți de acest război?" Monty i-a răspuns: „Singurul mod de a cîștiga războiul este să-i ucizi pe germani".

Macmillan:

Harold Macmillan în anii '60: „prestanță și sobrietate"

Londra, 6 mai 1957

Excelentă întrevedere cu primul ministru Harold Macmillan, în sala de întruniri a cabinetului, de la Downing Street 10. Ne-am așezat la acea masă lungă cu postav verde, unde au fost luate atîtea mari decizii. M-a primit cu urbanitatea lui obișnuită, mi-a făcut semn să iau loc și a tras un fotoliu în apropiere. Are un frumos chip edwardian, talie elegantă, impunătoare, păr cenușiu. Fuma o țigară subțire.

Mi-a făcut impresia că este primul ministru cel mai imaginativ și, în același timp, cel mai îndrăzneț și mai rezistent pe care să-l fi avut Anglia de la Churchill din vremea războiului. Ideile sale sînt îndrăznețe și le expune într-un limbaj perfect ales. Este calm, reflectează profund, dar repede, și dă impresia unui om de acțiune.

Am început să dicutăm despre cum unele persoane descriu guvernul său drept o „revoluție tory"[16]. Este o apreciere exactă? S-a gîndit o clipă, fumînd, înainte să răspundă:

După ce a participat la guvern, Macmillan a devenit premier. Astăzi, la peste 90 de ani, membru al Camerei Lorzilor, își păstrează viu interesul pentru politică

„Cred că este exactă... Privilegiile trebuie să dispară, dar fără să fie înlocuite de falsul privilegiu al egalitarismului. Trebuie să dăm tuturor un prilej egal de a realiza ce au mai bun în ei. Dar aceasta nu înseamnă că trebuie să nivelăm oamenii la nivelul de jos. E mai important să-i ridici pe unii, decît să-i cobori pe alții".

Această „revoluție tory" va antrena și schimbări în politica externă?

„Nu, nu va fi nici o schimbare în politica externă, decît în sensul că vom duce, mai degrabă, o politică elisabetană, decît una victoriană. În timpul erei victoriene, Anglia, care trăia prima revoluție industrială și era țara cea mai bogată din lume, putea s-o scoată bine la capăt. N-am fost foarte inteligenți. Dar am ajuns să ne descurcăm datorită bogăției și puterii noastre. Poate eram în poziția în care se găsește America astăzi.

Dar, în era elisabetană, eram un popor mic, de aproximativ două milioane de oameni. Abilitatea acestei mari regine ne-a permis să ne menținem într-un loc important în lume.

O țară trebuie, bineînțeles, să aibă o anumită dimensiune pentru a fi o putere care să conteze. Republica San Marino, de pildă, nu va fi niciodată o țară mare. O furnică nu va fi vreodată mare. Dar numărul și bogăția nu sînt suficiente pentru a da grandoarea. Se poate ajunge la prea mult, ca un elefant. Omul are o talie rezonabilă, și acesta e poate motivul pentru care a reușit atît de bine: nu este nici dinozaur, nici albină".

Londra, 24 martie 1959

Am stat de vorbă, în dimineața aceasta, cu Macmillan. Amabil ca întotdeauna, sirota puțin sherry, în timp ce discutam situația din lume.

A început să-mi spună că își dusese nepoții la teatru; e greu să găsești astăzi ceva care să meargă pentru copii, fără mult sex și multe orori. Regretă dispariția vechiului musical. E simbolul schimbării epocii. De pildă, în Camera Comunelor, acum sînt la modă dezbaterile lungi. Gladstone[17] vorbea cîte patru ore; astăzi nimeni nu l-ar asculta.

---

[16]. Partidul Conservator din Marea Britanie mai este numit și „tory"

[17]. William Ewart Gladstone (1809—1898), om politic britanic, de origine scoțiană. A ajuns lider al Partidului Liberal, în 1869, și a format mai multe guverne (1868—74, 1880—85, 1892—94), în timpul cărora a reușit să impună unele reforme.

Nehru:

New Delhi, 19 februarie 1957

Sub un piersic ale cărui flori de un roz palid ne cădeau în farfurie, am dejunat și vorbit cu Nehru vreme de două ore și jumătate. După aceea, i-am admirat ursul panda. Negru și alb, lînos, jucăria asta costisitoare trăiește într-o cușcă mare care înconjură un arbore. Am intrat în ea, și Nehru l-a hrănit cu curmale și frunze de bambus, apoi s-a jucat cu el. Îi plac, vizibil, animalele. Are doi cîini superbi.

Nehru, revenit ieri seară, va pleca din nou în curînd în turneul său electoral. Alegerile sînt foarte

PORTRETE

diferite de cele din Statele Unite, unde radioul și televiziunea au din ce în ce mai mare importanță. Nehru este mirat de răbdarea oamenilor care vin cu miile să-l aștepte, ore întregi, sub un soare arzător, și care-l ascultă cu o atenție extremă. L-am întrebat dacă vorbea de problemele locale. Nu, mi-a spus. Le vorbesc despre probleme generale, „uneori chiar de politică externă". Femeile se interesează într-un mod surprinzător de politică. Pentru a le încuraja, 15 la sută din candidați sînt, obligatoriu, femei.

L-am întrebat dacă el a fost cel care a scris, sub un pseudonim, acea „Analiză a lui Nehru", apărută în 1937, într-o revistă din Calcutta. El era acela. A scris-o să se amuze, a trimis-o unei prietene, care a dat-o cuiva și acesta a publicat-o. Nimeni n-a ghicit autorul. Gandhi s-a indignat, pentru că a crezut că este un atac împotriva lui Nehru. În această autoanaliză, își recunoaște slăbiciunile: tendințele dictatoriale ș.a. Și-au făcut ele drum în felul său de a guverna? Mi-a răspuns că, dacă un om își identifică slăbiciunile și le discută, dovedește prin asta că nu le va cădea pradă. L-am întrebat dacă mai are timp să scrie. Nu, de zece ani. Doar articole pe probleme precise. Dar aceasta face parte din munca sa de om de stat. Prima carte și-a scris-o în închisoare.

Cu o anume nostalgie, a evocat vremea închisorii. Făcea parte dintr-un grup de doisprezece deținuți care își pregăteau singuri mîncarea. N-a învățat să gătească decît un singur lucru: „preparate variate din ouă".

Am vorbit despre Zu En-lai. Nehru îl găsește strălucitor, unul din oamenii cei mai mari pe care i-a întîlnit vreodată și care dă impresie că este deschis la toate.

I-am amintit că, la început, se considera, el însuși, ca un socialist marxist. Or, n-a apărut deloc astfel cînd a format guvernul. La ce dogmă se alătură astăzi?

„Marxismul, sau comunismul, sau leninismul mi-au preocupat spiritul imediat după revoluția rusă, în momentul în care Gandhi mă absorbea complet. Am primit cu bucurie această revoluție, gîndind că era un lucru bun. Abia mai tîrziu în închisoare, l-am citit pe Marx. Analiza sa strălucită a schimbărilor aduse în Anglia de revoluția industrială m-a fascinat... Gandhi era însă cel care m-a impresionat cel mai mult".

„Revoluția noastră este o revoluție pragmatică. Gandhi era un socialist în sensul real și general admis al cuvîntului. Întotdeauna, el s-a identificat cu oamenii cei mai săraci. A și spus o frumoasă frază despre subiectul acesta: «Aș vrea să șterg fiecare lacrimă care curge din fiecare ochi»".

L-am întrebat care era forța care menținea unitatea Indiei – nu forța politică, ci forța interioară.

„Din punct de vedere cultural, sîntem în mod remarcabil uniți. Într-un fel cum era vechea idee a creștinismului în Europa, dar mai intens. Divizările politice nu tulbură la noi ideea unei culturi comune. Marile noastre centre de pelerinaj sînt pretutindeni, în sud, în est, în vest: valuri de pelerini traversează constant India de la un sanctuar la altul. Un alt factor important este sanscrita. Nimeni n-o mai vorbește, de pe vremea lui Budha, de două mii cinci sute de ani. Dar este încă limba erudiților.

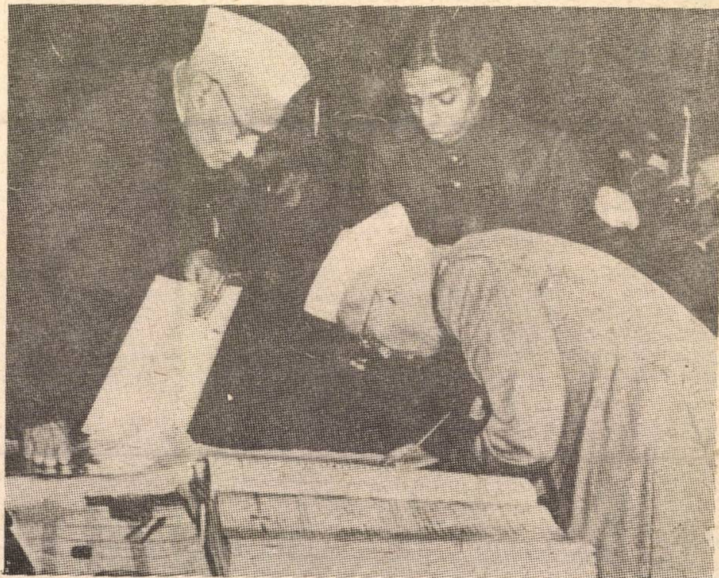

Premierul indian Jawaharlal Nehru – „interesele naționale înainte de orice"

E ciudat, dar Marea Britanie ne-a oferit ideea modernă a unității noastre; a întărit-o. Opoziția noastră față de dominația lor a constituit o forță unificatoare".

New Delhi, 20 februarie 1957

Prînz cu G.D. Birla, omul de afaceri cel mai bogat din India, vechi prieten cu Gandhi și unul din personajele cele mai importante din culisele politicii. În grădina casei

India devine republică. Nehru semnează actul de înființare a Adunării Constituante, în ianuarie 1950

sale a fost asasinat Mahatma Gandhi.

Birla povestește că, de fiecare dată cînd sosea Gandhi, se strîngeau toate mobilele, pentru ca el să poată trăi în simplitate: nu mînca decît legume, „chappathi" și fructe. Birla îl cunoscuse pe Gandhi în 1915. Fusese fascinat de acest om mic de stat, care se îmbrăca simplu, contrar burghezilor pretențioși ajunși șefi ai naționaliștilor indieni. Nehru contrasta puternic cu el: tînăr aristocrat nerăbdător, el se certa adesea cu Mahatma, dar, la sfîrșit, îi accepta întotdeauna decizia. Nehru vorbea prea mult. Fapt curios, acest om cu mare farmec nu avea prieteni intimi.

Și Birla a adăugat: „Aproape toți bătrînii s-au dus. Într-un deceniu, nu ne vom mai alege oamenii politici pentru că au stat în închisoare, ci pentru că ei trebuie să contribuie la producerea bunurilor".

Nasser:

Cairo, 10 august 1955

După o lungă vizită făcută ieri, lui Hank Byroade, ambasadorul american, am vorbit, în dimineața aceasta, cu Nasser, vreme de o oră și patruzeci și cinci de minute. L-am văzut în biroul cartierului general al Consiliului Revoluției, o încăpere simplă, mobilată cu cîteva fotolii de piele umplute cu lînă. Ferestrele dădeau spre Nil. Singura concesie făcută confortului era un ventilator electric. Am băut cîte o cafea turească și o citronadă, fumînd. E un bărbat frumos, înalt, viguros, bine clădit, care seamănă cu statuile masive ale lui Ramses al II-lea. Vorbește curent engleza, dar nu perfect. Era îmbrăcat în civil, într-un costum gri.

Mi-a făcut impresia unui om energic, brav, modest și dezinteresat. Faptul că nu are uzajul monden pare să-l jeneze. Are tendința să creadă că ceva se ascunde în spatele oricărei propoziții, oricît de simplă ar fi. Indiscutabil, aici sînt urmele vieții sale de conspirator și resentimentului pe care îl încearcă împotriva colonialismului și imperialismului. N-am nici o îndoială asupra sincerității sale fundamentale.

„Căutăm – îmi spune – să satisfacem nevoile poporului nostru și nu încercăm să copiem ideologia altcuiva. Suferim de multe rele, cărora vrem să le punem capăt. Am început revoluția cu principii, nu cu un program. Știam că va trebui, uneori, să schimbăm metodele. Sîntem o țară de 23 milioane de oameni, din care 18 milioane sînt țărani privați de libertate de cinci mii de ani. Au trăit mereu sub dominația proprietarilor. Cînd nu sînt de acord cu ei, își pierd mijloacele de trai. Preferă să-și sacrifice libertatea pentru a putea exista și a-și hrăni familiile. Trebuie să-i eliberăm pe acești egipteni. Numai atunci țara va fi cu adevărat liberă. Ca să ajungem aici trebuie să restrîngem dreptul de proprietate și să lichidăm dominația proprietarilor de pămînturi. Trebuie să înlocuim sistemul actual prin cooperative care îi vor ajuta pe micii agricultori. Știu ce simt oamenii. Aparțin unei familii de țărani. Întotdeauna au avut impresia că guvernul le era dușman. Știu, pentru că și eu am gîndit la fel. Acum, poporul trebuie să fie conștient că guvernul lucrează pentru el. Dar e greu să-i convingi pe oameni de această schimbare".

Gamal Abdel Nasser a declanșat un amplu program de reforme economice

„În zonele din Vest, un întreg deșert așteaptă să fie cultivat. Singurul lucru care ne lipsește este apa. Trebuie să facem ceva. Trebuie să rezolvăm marea problemă a creșterii populației noastre de pe urma progreselor științei. Potrivit statisticilor, ea s-ar putea dubla în patruzeci de ani. Ce se va întîmpla cînd vor fi patruzeci de milioane pe cele două milioane de hectare ale văii și deltei Nilului?".

Cairo, 23 martie 1958

Ieri seară, am vorbit vreme de două ore și jumătate cu Nasser, în vila sa. Mi se rezervase o deosebită primire: un funcționar al biroului de informații mă aștepta la coborîrea din avion, o mașină de la biroul lui Nasser mi-a fost pusă la dispoziție pe întreaga durată a șederii.

Deși a luat în greutate, Nasser mi-a părut în deplină sănătate. Masiv, puternic, cu tîmplele ușor grizonate. Fumează mult. E Ramadan și, ca orice musulman, postește toată ziua, de la răsăritul la apusul soarelui. Dar arăta o energie de necrezut, vorbea aproape fără întrerupere, doar din cînd în cînd răspundea la cîte un telefon scurt. Strălucitor, plin de încredere în el, nemilos și fermecător, intimidează, dar e capabil să și lovească la fel de rapid ca o cobră. Cu dinții săi strălucitori și ochii luminoși, e un bărbat frumos, cu trăsături acviline, cu expresia schimbătoare, cu gesturi largi și lejere.

„Sîntem un popor simplu. Istoria noastră se întemeiază pe moralitate și sinceritate".

L-am întrebat despre stadiul actual al relațiilor țării sale cu Statele Unite. „În ce privește guvernul, am depășit stadiul ezitării. Am repetat de multe ori că scopul nostru nu este să ne opunem Statelor Unite, ci să fim liberi. Sîntem gata de orice, în afară de a renunța la suveranitatea și la demnitatea noastră. Nu putem accepta ca o mare putere să se atingă de demnitatea noastră".

Cairo, 23 octombrie 1963

În seara aceasta, am vorbit îndelung cu Nasser, în casa sa din Heliopolis. Vreme de două ore. Vorbește curent engleza și, după ce luasem douăzeci și una de pagini de note, eram epuizat.

L-am întrebat dacă remarca o diferență între politica externă a lui Kennedy și cea a lui Eisenhower. „Cred că principala caracteristică a noii Administrații este că

PORTRETE

încearcă să discute deschis problemele. Franchețea ajută mult, triumfă asupra neîncrederii și suspiciunii. De doi ani și jumătate, relațiile noastre cu Washingtonul au făcut progrese".

L-am întrebat despre țările nealiniate. „Filozofia nealinierii comportă, în ce mă privește, o atitudine total independentă. Ne pronunțăm pentru pace, coexistență, negocieri, pentru ameliorarea relațiilor dintre cele două tabere. Ne opunem la tot ce e împotriva păcii".

L-am întrebat dacă a fost influențat de de Gaulle și de principiile lui. „Am început să-l admir pe de Gaulle în timpul celui de-al doilea război mondial. Îmi amintesc de fotografiile sale, acelea care îl arătau la revenirea la Paris, mergînd pe jos la o paradă spre Arcul de Triumf. L-am admirat pe acest ofițer care, în timpul războiului, se încăpățînase să lupte, deși toate șansele erau împotriva lui. De Gaulle a fost curajos și în Algeria, cînd a judecat bine situația. Acum, el încearcă să fie independent. E o chestiune de demnitate. Cred că este un om cu principii. E un mare avantaj să tratezi cu un om cu principii".

Nasser și Nehru, înconjurat de nepoți. Cu privirile spre viitor...

Prezentare, traducere, adaptare și note de Dan Radu Stănescu

1000 + 1

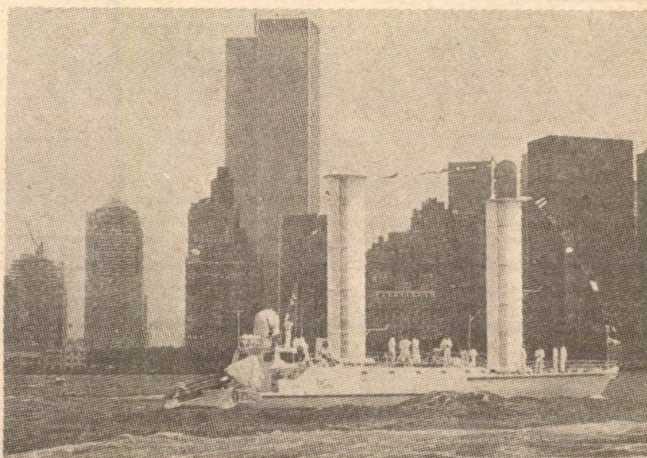
Cu toate pînzele sus!

Mare agitație în portul New York, la începutul verii anului 1985. Sosea „Alcyone", fiica zeului vînturilor, Eol. În chip de corabie-vapor, dispunînd de un echipament electronic dintre cele mai sofisticate, „zeița" făcea prima escală dintr-un tur al lumii desfășurat pe o perioadă de doi ani, pe marile oceane ale lumii. Dar nu originea „divină" a navei stîrnea interesul și curiozitatea generală, ci faptul că „Alcyone" marca debutul, în flota mondială, a primului vas cu „turbo-pînze".

De la dispariția marilor corăbii cu pînze, la începutul secolului, pînzele păreau a fi rezervate, de-acum încolo, doar sportivilor și jocurilor nautice de agrement. Iată, însă, că străvechea propulsie eoliană renaște, însoțită și ajutată de tehnicile cele mai avansate.

Istoria acestei renașteri începe pe la mijlocul anilor '70. În plină criză a petrolului pe plan mondial, Jacques-Yves Cousteau, fidel concepției sale despre o „ecologie constructivă", căuta mijloacele de reducere a consumului de carburanți pe nave. In aceeași perioadă, la Paris, prof. Lucien Malavard, făcea noi cercetări în problema mecanicii fluidelor și aerodinamicii. Din colaborarea celor doi s-a născut, în 1979, proiectul turbo-pînzei. Adică: construirea de „pînze" cilindrice din aluminiu, al căror profil să aducă a aripă de avion: un ventilator, plasat în interior, aspiră, printr-un grilaj, învolburările de aer create de vînt în spatele pînzei. Fluidizînd, astfel, scurgerea aerului, prof. Malavard a reușit să mărească forța de propulsie a sistemului, care, la suprafață egală, devine de 4–5 ori mai puternică decît aceea a unei pînze clasice și de trei ori decît toate celelalte sisteme cu pînze deja concepute pentru anumite nave.

Noua invenție poate fi adaptată la toate tipurile de nave, chiar petrolierelor-gigant. Mai există și sceptici care afirmă că, totuși, costul de exploatare a unei nave prin noul sistem nu ar aduce o reducere prea substanțială. Dar cîte invenții n-au fost oare privite, la început, cu neîncredere?

Rubrică realizată de George Serafin

CALEIDOSCOP

Orașul Fantomă

S-a vorbit și s-a scris mult despre misterele pe care le ascunde deșertul, întocmai ca și oceanul, și pe care poate că nimeni nu le va pătrunde vreodată. Așa s-a întîmplat și cu cetatea (sau orașul) fantomă din deșertul Kalahari, care se arată vînătorilor sau călătorilor aventurieri, dar nu și exploratorilor plecați în căutarea ei.

Povestea începe la 1885, cînd proprietarul unui ranch în Texas, G.A. Farini, debarcă la Capetown cu intenția de a se îmbogăți. Farini răspundea, în acest fel, propunerii pe care i-o făcuse un metis, din Africa de Sud, pe nume Gert Louw, de a-i deveni asociat în exploatarea unor zăcăminte diamantifere numai de el știute.

Înarmați cu cele necesare, inclusiv cu o hartă a regiunii, puțin explorate la acea vreme, întocmită de un inginer în cursul unei călătorii de prospectare, cei doi își începură aventura în deșert. Avidul căutător de diamante devenea și explorator. Colecționa fluturi și alte insecte, făcea însemnări despre flora și fauna deșertului. Visa descoperiri misterioase. Iar soarta avea să-l copleșească. În zona munților Kji Kji – ce le fuseseră indicați de băștinași, dar care nu figurau pe harta lui –, Farini observă un ciudat aliniament de pietre. Se putea presupune că unele fuseseră sculptate de vînt de-a lungul vremii; altele însă, de forme geometrice, erau evident tăiate și potrivite de mîna omului. Aliniamentul se întindea pe un kilometru și jumătate. „S-ar putea zice că e zidul chinezesc după un cutremur", nota Farini. Pe alocuri, pietrele se înfundau în nisip, pentru ca apoi să apară iar. Zidul forma un arc. În interiorul lui, la intervale de 12 metri, se succedau un fel de bazine eliptice, cam de 50 cm adîncime. Aceste bazine, săpate în stîncă sau făcute din bucăți de piatră, erau înconjurate de un șănțuleț. În centrul arcului de piatră, dădură peste un spațiu lung de șapte metri, pavat cu dale mari. Ele desenau un fel de cruce malteză, în mijlocul căreia se ghicea temelia a ceea ce ar fi putut fi o coloană sau un altar. Pe suprafața rugoasă a pietrelor se vedeau, ici și colo, semne, sau ceva ce aducea cu niște desene, dar care puteau fi tot atît de bine efectul eroziunii.

Convins că descoperise vestigiile unui palat, templu sau necropolă, vechi de sute sau mii de ani, Farini desenă succint planul ruinelor, fixînd, cu ajutorul hărții, și poziția: 23,5° latitudine sudică și 21,5° longitudine estică.

Un an mai tîrziu, în 1886, Farini expunea un raport în fața Societății regale de geografie din Londra. A fost ascultat cu bunăvoință; însemnările sale despre fauna și flora deșertului Kalahari s-au bucurat de apreciere, dar dezvăluirea asupra ruinelor a stîrnit stupoare. A fost asaltat de întrebări. Nu avea formație de arheolog. Poziția o calculase după harta inginerului Pritchard, care se dovedi a fi greșit întocmită. Un singur indiciu exact, dar și acesta mult prea vag: ruinele se aflau la 48–56 kilometri nord de un afluent al fluviului Nosob.

Așa cum s-a întîmplat și cu descoperirea ruinelor din Zimbabwe, de către Adam Renders în 1868, dezvăluirea lui Farini n-a stîrnit interesul arheologilor. Era considerat un călător simpatic, ale cărui observații erau, însă, lipsite de rigoare științifică. Impresie accentuată și de cartea pe care o publică: „Opt luni în Kalahari", relatare a spectaculoaselor sale aventuri.

Și uitarea se lăsă peste cetatea-fantomă. Pînă în 1933, cînd Nikolaas Coetzee, un crescător din Gordonia, declară că văzuse, cîțiva ani mai înainte, ceva asemănător ruinelor descrise de Farini. Dar, cum arheologia nu-l interesa, nu-și dăduse osteneala să le cerceteze. Faptul l-a determinat, însă, pe arheologul F.R. Paver să plece în căutarea lor. Farini indicase, ca punct de plecare spre ruine, un afluent al Nosobului. Fluviul avea trei. Paver îl alese pe cel din mijloc, care era, mai tot timpul anului, secat; din această cauză, nici nu figura în hărți. O pistă dificilă, care, la un moment dat, se pierdea în imensitatea deșertului. Nici urmă de munți, nici urmă de ruine. Merse spre sud pînă la paralela 25, apoi spre est. Descurajat de zadarnice căutări, se întoarse la Johannesburg.

În 1936, scriitorul Lawrence G. Green, autor al unor cărți despre Africa, încerca, la rîndul său, să pătrundă enigma cetății misterioase. Fără succes, de altfel.

După război, fantoma cetății pierdute s-a ridicat din nou. Doi crescători, care braconau în sudul deșertului Kalahari, au văzut ruinele. I-au vorbit despre ele doctorului Borcherds din Upington, care-l însoțise pe Paver în expediția lui din 1933. Puțin după aceea, Borcherds, devenit un fel de celebritate locală, primea vizita unui sergent de poliție. Acesta văzuse ceva bizar în timpul unei patrulări: o carieră de piatră în mijlocul nisipurilor. Multe din pietre erau tăiate în unghi drept. Cel mai curios era faptul că, lîngă pietre, se găsea o barcă. Mai exact, epava unei bărci, cu lemnul ars de soare și corodat de nisip. O barcă de aproximativ 5 metri lungime, de tipul celor folosite de pescarii de pe lacul Ngami sau Makarikari.

Un nou mister pentru ruinele cetății pierdute; deși acest mister permitea o datare aproximativă a lor. Geologii admit că, în urmă cu cîteva secole, dinspre lacul Ngami curgeau spre sud rîuri pînă la fluviul Orange. Se putea, deci, presupune că unul dintre aceste rîuri trecea prin apropierea cetății necunoscute. Într-un ținut bine irigat și, fără îndoială, fertil, cu o climă suportabilă, se putea, deci, explica prezența unui oraș.

■

Enigma cetății fără nume a fost asociată celei din Zimbabwe, situată la circa 1100 km est nord-est, într-o regiune bogată în aur, pe care unii au vrut să o identifice cu „Ofirul regelui Solomon". Constructorii din Zimbabwe au fost oare și cei ai cetății din Kalahari? Nu se va putea ști atîta vreme cît ruinele nu vor fi redescoperite. Căci furia căutărilor ce i-a cuprins pe arheologi, după declarația polițistului, n-a dus la nici un rezultat. Nu rămîn decît fotografiile și desenele lui Farini, precum și mărturiile celor ce le-au văzut după el...

...O singură explicație logică: deșertul și-a acoperit misterele și le ține îngropate cu îndărătnicie.

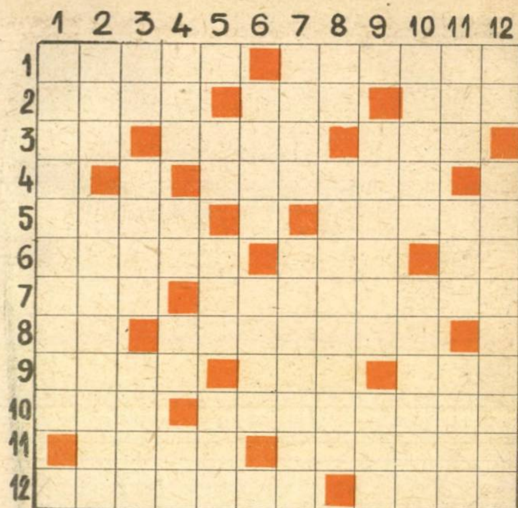
Mirela Șetraru

Mari aniversări U.N.E.S.C.O. — 1985

ORIZONTAL: 1) Celebru filolog şi folclorist german (Jacob; 1785—1863) care, împreună cu fratele său Wilhelm, a pus bazele germanisticii ca ştiinţă a limbii, literaturii şi mitologiei germane şi ne-a lăsat celebrele „Basme pentru copii şi casă" — Scriitoare germană (...von Arnim: 1785—1859) care în anul 1831, la Berlin, publică „Corespondenţa lui Goethe cu o copilă", în trei volume. 2) Mare scriitor francez (1802—1885), autor al romanului „Mizerabilii". — Aurora la vechii greci — Între unu şi trei. 3) Emil Yvonne — Considerat de mulţi drept cel mai mare compozitor al tuturor timpurilor (1685—1750) este autorul oratoriului „Patimile după Matei", una dintre culmile cele mai înalte ale muzicii universale — „...Callimachi", proiect la care şi-a adus o contribuţie importantă juristul transilvănean Christian Flechtenmacher (1785—1843) prin traducerea Basilicalelor precum şi prin adunarea legilor şi obiceiurilor ţării (neart.). 4) „Prin schematism substanţial şi prin rotunditate tehnică, scrie G. Călinescu, «Patima roşie» se va citi şi reprezenta totdeauna cu mari satisfacţii estetice": scriitor român (1885—1966). 5) Teatrul, căruia dramaturgul polonez Stanislav Ignacy Witkiewici, născut în anul 1885 şi stins din viaţă în cea de 18-a zi după izbucnirea celei de-a doua mari conflagraţii mondiale, i-a lăsat o serie întreagă de piese din care cităm: „În micul conac", „Ei", „Tulburarea" etc. — Organ de zbor. 6) Pictor rus care a imortalizat-o pe celebra balerină Karsavina (1885—1955) — Acela (pop.) — Alifie moldovenească. 7) Arborele de pîine — Lucrare a reputatului filosof, critic şi estetician marxist Georg Lukács (1885—1971). 8) Mircea Rădulescu — „...istoric" — prima sinteză a poziţiei estetice a filozofului maghiar Georg Lukács. 9) Localitate în R.F.G. — Prietenul de la cămin! — Fluiere îngemănate. 10) Personificarea cuvîntului la vechii indieni — Principesă. 11) Aprecieri primite la şcoală — Porţiune de uscat, în formă de triunghi. 12) „Pruncul român" şi „Românul" din care românul C.A. Rosetti (1816—1886) a făcut autentice organe de presă revoluţionară — „...şapte cuvinte", lucrare din bogata operă muzicală a compozitorului Heinrich Schütz (1585—1672).

VERTICAL: 1) Proeminentă personalitate a artei plastice sovietice (1885—1964) din a cărui creaţie cităm tablourile intitulate: „Sărbătoare colhoznică" şi „Mama partizanului". 2) „...Blas" dramă a lui Victor Hugo, aniversat în 1885 de UNESCO — Mare prozator român (1885—1944) prin care romanul nostru cucereşte un loc aparte, situat la un înalt nivel valoric, în patrimoniul cultural universal. Din creaţia sa monumentală cităm: „Ion", „Răscoala", „Ciuleandra". 3) Cap de iguană! — Element de compunere care arată vechimea — Rezultatul unui meci. 4) Mulţime — Alfa şi Omega — Cămaşă înflorată — Tatiana Nichitin. 5) Campion — „Sat" în toponimia cehă — Scriitor italian (1881—1958). 6) Piesă semnată de Bill Beloţerkovski (1885—1970) pusă în scenă în 1920 la Teatrul revoluţiei din Moscova, cronică politică, exemplu strălucit de teatru agitatoric înfăţişînd aspecte ale asupririi de clasă în capitalism, ilustrînd ideea solidarităţii internaţionale a muncitorilor (neart.) — Stea de cinema. 7) Laureat al Premiului Nobel pentru fizică în 1922, savant norvegian de renume mondial (1885—1962) —... şi modelul conceput în 1913, punct de plecare pentru teoriile cuantice moderne (pl.). 8) Se întoarce de la Piteşti! — Aşa cum a fost celebra Tamara Platonova Karsavina (1886—1955), memorabilă în creaţiile din spectacolele: „Pasărea de foc", „Seherezada", „Daphne şi Chloe", în unele din ele avîndu-l partener pe marele Nijinski (pl.). 9) Sînt fără pete (masc) — Baston de biliard. 10) Fiinţe adorate — Gemete scurte şi adînci. 11) Încurcă iţele — Strop mărunt — Rîu în India. 12) Posezi — Scriitor român (1885—1936) impus definitiv în conştiinţa publicului cu romanul „Craii de Curtea-Veche", despre care criticul G. Călinescu spunea: „...Se desprinde din toată scrierea o savoare ciudată, un aer de puternică originalitate".

DICŢIONAR: EOS, IBA, VAC, MOB, VES, PEA, OESE, ASAL.

Th. Goia

Almanah LUMEA '86

Almanah realizat de revista LUMEA săptămînal de politică externă

Coordonatorul ediţiei: Ilie Olteanu

Prezentarea grafică: Radu Dobre, Mircea Dub ● Coperta: Nicolae Corneliu

Redactarea Almanahului a fost încheiată la 15 noiembrie 1985

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" sub comanda nr. 50 418

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

UN NU HOTĂRÎT AMPLASĂRII RACHETELOR ÎN EUROPA

NU VREM BOMBE, ARMAMENTE.
PACE VREM PE CONTINENTE!

U HOTĂRIT BOMBEI CU NEUTRONI!

CEAUŞESCU ŞI POPORUL-
PATRIA ŞI TRICOLORUL!

CEAUŞESCU-PACE!

dacă acestea au fost necesare în urma unor avarii produse de cauze cuprinse în asigurare.

Primele de asigurare sînt diferenţiate în funcţie de capacitatea cilindrică a autoturismelor.

Asiguraţii mai au şi următoarele drepturi:

— plata unor prime anuale de asigurare diferenţiate în funcţie de faptul că asigurarea se încheie sau se reînnoieşte direct la unitatea ADAS, precum şi de vechimea neîntreruptă în asigurare, dacă pentru anii anteriori nu s-au primit ori nu se datorează despăgubiri în baza contractelor încheiate;

— repararea la ateliere a autoturismelor asigurate, fără obligaţia unor plăţi prealabile către acestea, întrucît contravaloarea devizului de reparaţie se achită direct atelierului respectiv.

Asigurarea pentru avarii auto (casco) este cea mai completă asigurare pentru automobilişti.

Prezentînd unele din situaţiile ce pot surveni, precum şi condiţiile în care se încheie asigurarea facultativă pentru avarii auto (casco), se precizează că această asigurare este necesară oricărui deţinător de autoturism, chiar şi în condiţiile existenţei asigurării prin efectul legii de răspundere civilă auto.

Dacă există contractată asigurarea facultativă pentru avarii auto (casco), se poate contracta, suplimentar, **asigurarea pentru pagubele produse autoturismului condus de altă persoană decît asiguratul sau rude ale acestuia,** plătindu-se 25% din prima prevăzută la asigurarea pentru avarii auto (casco).

Pentru a satisface cele mai variate cerinţe de acoperire prin asigurare a situaţiilor neprevăzute ce se pot produce în timpul în care se utilizează autoturismele, precum şi pentru acoperirea numai a unor categorii de pagube, cu plata corespunzătoare a primelor de asigurare, deţinătorii de autoturisme pot încheia şi alte feluri de asigurări auto:

— **Asigurarea autoturismelor numai pentru pagubele produse ca urmare a accidentelor de circulaţie,** la care prima de asigurare reprezintă 80% din suma prevăzută la asigurarea pentru avarii auto (casco).

— **Asigurarea de accidente a conducătorilor de autoturisme şi a altor persoane aflate în autoturisme,** care se încheie independent de faptul dacă a fost sau nu încheiată o asigurare pentru avarii auto (casco) şi acoperă, în limita numărului de locuri admis la transport, consecinţele accidentelor întîmplate persoanelor aflate în autoturisme.

Primele la această asigurare se stabilesc în raport de nivelul sumelor asigurate pentru fiecare persoană.

•

Pentru orice informaţii în legătură cu încheierea de asigurări, plata primelor, primirea de despăgubiri etc., vă puteţi adresa fiecărei sucursale ADAS, punctelor operative de lucru sau inspectorilor ADAS.

Lei 25